

HOLD (71) *sb m*

hołd (44), **ołd** (27); hołd *BierEz, MiechGlab, LubPs* (2), *BibRadz* (2), *Mącz, GórnDworz, RejZwierc* (2), *BudBib, WierKróc, PaprPan* (2), *SkarŻyw, StryjKron* (10), *KochProp, PaprUp* (2), *ActReg* (6), *KlonKr, KmitaSpit, CzahTr*; ołd *BartBydg*; hołd : ołd *BielKron* (1 : 25), *MycPrz* (6 : 1).
hóld, hołd-

sg *N* hóld (11). ◇ *G* hołdu (17). ◇ *A* hóld (35). ◇ *I* hołd(e)m (1). ◇ *L* hołdzie (2). ◇ *pl N* hołdy (2). ◇ *G* hołd(o)w (1). ◇ *A* hołdy (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII – XIX w.

Ceremonia, będąca wyrazem zależności lennika wobec władcy zwierzchniego państwa; głównym jej punktem było złożenie przysięgi wierności lennej oraz dopełnienie obowiązków przewidzianych umową lub zwyczajem (ze śrgniem hulde, holde); homagium BartBydg (71) : BartBydg 102; thedy księżęta Rułkie, Wafiłko y Lew [...] na zdradzie radzili Sędomirzanom aby fie poddali á hołd dobrowolnie poftąpili MiechGlab 33; BielKron 340, 378, 391, 415v [2 r.], 416; MycPrz I Bv; Bowiem Bochdan Woiewodá Wołofki złamawfzy przymierze y poftużenftwo według hołdu/ do Podolfkich y Rułkich Ziem [...] wtárgnął był StryjKron 717, 120, 582; ActReg 154; KmitaSpit B3; CzahTr F.

hołd czyj [z G pl rzeczownika] (3): Więć tamze zniosá siętez Hołdy Xiążat Lennych, ktore niemogá byđz iedno na Seimie odprawowane *ActReg* 136, 9, 95.

W połączeniu szeregowym (1): ále gdy przyfiągł [*Iurgi*] poftużenftwo/ wiáre/ hołd/ y poddańftwo Krolowi Iágełowi/ [...] był odprowadzon [...] do Smolenfká *StryjKron* 477.

W charakterystycznych połączeniach: hołd dzierzeć, podejmować, postępić (6), *przysięć, włożyć [na kogo]*.

Zwroty: »hołd brać (a. odbierać)« (2): [*król*] wielki hołd brał. *MycPrz* I B, C3v.

»hołd dawać; hołdu dawanie« [*szyk zmienny*] (11; 2): á gdy był vpominan [*Fryderyk*] od krolow Polfkich o ołd/ wolał opuścić Regułę á ołdu nie dáwać *BielKron* 415v, 356v [2 r.], 394; *MycPrz* II B[3]v, B4v, D, Dv; *WierKróc* A3v; *PaprPan* Dd3, Ee2; *PaprUp* C2v; *KlonKr* Av.

»hołd odprawić (a. odprawować)« (4): ktemu y Hołdy y Xiążat Lennych odprawic trzeba *ActReg* 95, 9, 136, 154.

»hołd (u)czynić« [*szyk zmienny*] (8): Látá 1525 [...] Prufki Miłtrz ołd czynił Krolowi Polfkiemu *BielKron* 419, 387v, 391v, 397; *GórnDworz* P4; ktorá teź Koronácią [*królowej Barbary*] uczčili [...] y poftowie od Xiążęciá Prufkiego Albrichtá/ ktory teź wten czás Hołd Krolowi uczynił przez Połfy y przyfięgę potwierdził. *StryjKron* 763, 722; *ActReg* 42.

Zestawienia: »hołd pruski, od pruskiego mistrza« (2 : 1): *BielKron* 419 *marg*, Mmmm; PROPORZEC Albo Hóld Prufki JANA KOCHANOWSKIEGO. *KochProp kt*.

»hołd wałaski (a. wołoski)« (6): Ołd Wáłálki drugi. *BielKron* Mmmm, 391 *marg*, 397 *marg*, Mmmm; *RejZwierc* 246v, Aaa4.

Szeregi: »hołd abo (i) dań« (2): *BielKron* 375; átzzi zaktore mi fie on [*król*] przitzinia iufz mu przirzekli pewni hold ábo dan *PaprUp* G2v.

»moc i hołd« (1): potym Iwan wielkim Xiędzem Moskiewfkim [...] będąc/ wybił fie naprzod z mocy y z hołdu Tatarom *StryjKron* 91.

»poddanie i hołd« (1): o poddaniu y hołdzie Xiążąt Odruckich *StryjKron* 502.

»hołd i (albo) posłuszeństwo« [szyk 3: 1] (4): *BielKron* 356v, 394, 408; Xiążęta Śląskie [...] gruntownie się przekinęli do Iana Krolá Czelkiego/ [...] á co byli przed tym wolni/ to wten czas musieli dołtąpić hołd y posłufzeństwo Czechom. *StryjKron* 407. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»hołd i powinność« (1): Prufkie s Pomorfkimi Kfiążęty musiályby być poddáne Koro. iáko przedtym byli. Hołdy y infze powinności dáwac *MycPrz* II Dv.

»ołd i powinowactwo« (1): Oznamiono to K. Zygmuntowi y profszono o konsens/ ktory barzo rad przyzwolił tym obyczáiem/ áby ołd y ine powinowáctwá krolom Polfkim podeymował *BielKron* 415v.

»przysięga i hołd« (1): A ci się vpomináli po wtore/ áby Prufka Ziemiá wśzytká/ y Pomorfka Zakonowi Krzyżáckiemu była przywrocona/ teź áby od przyięgi y hołdu Polskiego wolni byli *StryjKron* 722.

Przen: Odbieranie czci (1) :

Szereg: »sława i hołd« (1): Dla prózney sławy/ y z hołdu nędznego/ [...] tákie niebezpieczeństwá podeymuiecie *SkarŻyw* 46.

a. *Uznanie zwierzchności obcej władzy państwowej, połączone z reguły ze zobowiązaniami do świadczenia określonych powinności; ex aerariis redimere Mącz; stipendium, vectigal Cn* (9) : *LubPs* Y6v; *BibRadz Ps* 67/31; *Ex aerariis redimere*. Od czińfzu álbo hołdu wypuścić/ to yeft wolnym vc[z]inić. *Mącz* 5a.

W charakterystycznym połączeniu: w hołd poddać się.

Zwroty: »da(wa)ć hołd, hołdem« [szyk zmienny] (4 : 1): *BierEz* F; *BibRadz* 1.Par 18/2; *BielKron* 14v, 91; Ale potym gdy się zmocnili synowie Izráelowi tedy vczynili Kánáána hołdownikiem (*marg*) Wł: y dáli Kánáána hołdem á wypádzáiac nie wypędzili go. (-)/ á nie wypędzili go. *BudBib* Ios 17/13.

»wziąć hołd« (1): Efráim zwalczył Amálechity/ Wzywał hołd zacny nád nimi y k temu łup obfity *LubPs* hh.

Cf **OLDOWANIE**